

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ
ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ**

**DESIGNATION OF LOCAL HISTORY, THROUGH THE
EXHIBITS OF THE MACEDONIAN MUSEUM OF
THESSALONIKI**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΔΟΥΚΑ ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΜΑΡΙΑ

ΑΕΜ: 2721

**ΕΠΟΠΤΡΙΑ: ΚΩΤΣΑΛΙΔΟΥ ΕΥΔΟΞΙΑ, ΠΡΑΚΤΙΚΗ
ΑΣΚΗΣΗ**

**Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΡΙΑ: ΒΑΚΑΛΗ ΑΝΝΑ,
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ**

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2018

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ) .	8
1.1 Η ιστορία γενικά.....	8
1.2 Η σημασία της ιστορίας.....	9
1.3 Η Τοπική Ιστορία	9
1.4 Αντικείμενο της τοπικής ιστορίας	10
1.5 Τοπική Ιστορία Θεσσαλονίκης	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	20
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	20
2.1 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	20
2.2 Σκοπός του μαθήματος της ιστορίας.....	21
2.3 Η ιστορία στην προσχολική αγωγή	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	23
3.1 Ιστορικό.....	23
3.2 Σκοπός του Μουσείου	24
3.3 Έκθεση του Μουσείου	25
3.4 Παιδαγωγικές δράσεις Μουσείου.....	27
3.5 Συνεισφορά του Μουσείου στον Πολιτισμό	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ –ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	31
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	34

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αφορμή για την πραγμάτωση της παρούσας εργασίας στάθηκε η επίσκεψη μου στο Σύγχρονο Μακεδονικό Μουσείο Τέχνης, όπου συγκέντρωσα και καταγράψω πληροφορίες για το ιστορικό του, τις δράσεις και τον σκοπό του. Παράλληλα, εξετάζω την Τοπική Ιστορία της Θεσσαλονίκης, αφού πρώτα διευκρινίσω τη σημασία του ‘Τοπικού’. Στα πλαίσια αυτά, αναλύω γενικά τη σημασία της Ιστορίας, τη σπουδαιότητά της και τη θέση της στην προσχολική εκπαίδευση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ιστορία είναι η επιστήμη που μελετά το ανθρώπινο παρελθόν. Γενικά ιστορία καλείται η συστηματική μελέτη και έκθεση γεγονότων, τα οποία έγιναν στο παρελθόν και παρουσιάζουν επιστημονικό και κοινωνικό ενδιαφέρον. Οι επιστήμονες που εξετάζουν την ιστορία καλούνται ιστορικοί και συγκεντρώνουν πληροφορίες για το παρελθόν από τις πηγές. Χρέος του ιστορικού είναι να εξετάσει αντικειμενικά και κριτικά τις πληροφορίες αυτές, ώστε να μην καταφεύγει απλώς στην ιστορική καταγραφή των γεγονότων, αλλά να εξετάζει τις αιτίες και τις συνέπειες των γεγονότων. Σημαντικός τομέας της Ιστορίας είναι η Τοπική Ιστορία. Γενικά με τον όρο «Τοπική Ιστορία» νοείται το ιστορικό εκείνο υλικό που βρίσκεται στη γειτονική περιοχή και είναι ήδη γνωστό και οικείο ή μπορεί να γνωστεί κυρίως ως το αποτέλεσμα εργασιών και επιτόπιας έρευνας (Δρ.Φυκαρης, 12-12-2003). Αντικείμενο ενδιαφέροντος της τοπικής ιστορίας είναι κυρίως η ιστορία του πολιτισμού μιας καθορισμένης κάθε φορά από την έρευνα περιοχής. Τα θεματικά πεδία που εξετάζει είναι ο τόπος και οι άνθρωποι. Η τοπική ιστορία της Θεσσαλονίκης παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον, καθώς έχει να καταδείξει σημεία και δράσεις από όλες τις ιστορικές περιόδους. Είναι μια πόλη με πλούσια ιστορική κληρονομιά και σημαντικές πολιτισμικές δραστηριότητες. Σημαντικό φορέα πολιτισμικής προσφοράς αποτελεί το Σύγχρονο Μακεδονικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, το οποίο φιλοξενεί πληθώρα εκθεμάτων και έχει αναπτύξει παιδαγωγικές και πολιτισμικές δράσεις. Η σημασία που έχει η γνώση της ιστορίας στη διαμόρφωση των αντιλήψεων των ανθρώπων, καθώς και στη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς των λαών, καθιστά το μάθημα της Ιστορίας εντελώς απαραίτητο σε όλα τα στάδια της εκπαίδευσης. Γενικός σκοπός της ιστορίας στην εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης. Στην προσχολική αγωγή η Ιστορία διδάσκεται μέσω του διαθεματικού προγράμματος «Μελέτη του Περιβάλλοντος».

ABSTRACT

History is the science that studies the human past. General history is the study and exhibition of events that have already happen in the past, and are of scientific and social interest. Scientists looking at history are historians and gather information about the past from the sources. The duty of the historian is to look objectively and critically on this information so that he does not just resort to historical recordings of events but examines the causes and consequences of the events. An important area of history is Local History. Generally, with the term "Local History" is meant historical material that is in the neighboring area and is already known and familiar or can be known mainly as a result of work and on-site research (Dr. Fykaris, 12-12-2003). An area of interest in local history is mainly the history of the culture of an area defined by the region. The thematic fields that are under consideration are the place and the people. The local history of Thessaloniki is of great interest, as it has to show signs and actions from all historical periods. It is a city with a lot of historical heritage and important cultural activities. An important cultural offer is the Modern Macedonian Museum of Thessaloniki, which hosts a variety of exhibits and has developed pedagogical and cultural activities. The importance of the knowledge of history in shaping people's perceptions, as well as in preserving the cultural heritage of the peoples, makes the history lesson absolutely necessary at all stages of education. The general purpose of history in education is the development of historical thought and historical consciousness. In pre-school education, History is taught through the cross-curricular project "Study of the Environment".

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ιστορία είναι η επιστήμη που μελετά το ανθρώπινο παρελθόν. Γενικά με τον όρο Ιστορία εννοείται η συστηματική μελέτη και έκθεση γεγονότων της ανθρώπινης δραστηριότητας, τα οποία έγιναν στο παρελθόν και παρουσιάζουν επιστημονικό και κοινωνικό ενδιαφέρον. Η μελέτη των γεγονότων αυτών περιλαμβάνει την καταγραφή τους, τα αίτια που οδήγησαν σε αυτά και τους γενικούς νόμους της ιστορικής εξέλιξης. Η Ιστορία δεν αποτελεί απλή αφήγηση τετελεσμένων γεγονότων αλλά προσπάθεια αναδόμησης και ερμηνείας του παρελθόντος, με στόχο συνήθως την ερμηνεία του παρόντος και την πρόβλεψη του μέλλοντος . Αποτελεί επιστήμη που ερευνά και παραθέτει τα ιστορικά γεγονότα, χωρίς να υποβόσκει κανενός είδους υποκειμενισμός στην καταγραφή της από τον εκάστοτε ιστορικό. Βασίζεται στην επιστημολογία του Ρεαλισμού. Στο τι, δηλαδή, πραγματικά συνέβη στο παρελθόν.

Η Επιστήμη της Ιστορίας είναι ένας κλάδος με μεγάλο εύρος και πλήρως διεπιστημονικός. Αποτελείται από πολλά είδη και κατηγορίες και συνεχώς έχει να καταδείξει κάτι νέο στην ανθρωπότητα. Υπάρχει η πολιτική, διπλωματική και στρατιωτική ιστορία, δηλαδή η ενασχόληση με την ιστορία κρατών και πολέμων, κοινωνική και οικονομική ιστορία, η οποία εστιάζει στις κοινωνικές ομάδες ,τις οικονομικές σχέσεις και την καθημερινή ζωή. Ένα άλλο είδος ιστορίας είναι η πολιτισμική, που σκοπό έχει να αναδείξει τις κοινωνικές πρακτικές και τις μεταβαλλόμενες σημασίες τους, η ιστορία του αθλητισμού, η ιστορία της εκβιομηχάνισης, η ιστορία των γυναικών.(Εφη Αβδελα,2002-2004). Επιπλέον, υπάρχει η ιστορία της μουσικής, της ιατρικής και της αρχιτεκτονικής. Τις τελευταίες δεκαετίες έχει αναδειχθεί η ιστορία του Κινηματογράφου, του Ραδιοφώνου, της Φωτογραφίας, της επιστήμης και της τεχνολογίας, υποδηλώνοντας ότι τα είδη της ιστορίας προσαρμόζονται ανάλογα την εποχή. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η ιστορία χαρακτηρίζεται από περιοδολόγηση σε Προϊστορική εποχή, Αρχαιότητα ,Μεσαίωνα και Νεότερη Εποχή.

Τα υπάρχοντα μουσεία της Θεσσαλονίκης , την ιστορία της οποίας θα εξετάσουμε παρακάτω ,καλύπτουν πολλά είδη και κατηγορίες της ιστορίας. Ενδεικτικά οι θεματικές που υπάρχουν στα μουσεία της Θεσσαλονίκης είναι της

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

αρχαιολογίας¹, τηςΒυζαντινής² και της Νεότερης Ιστορίας³. Επίσης, στη Θεσσαλονίκη στεγάζεται Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο, Μουσείο Τέχνης, Δημοτική Πινακοθήκη, Μουσείο Τεχνολογίας, Πολεμικό μουσείο, Μουσείο Κινηματογράφου, Μουσείο Φωτογραφίας, Μουσείο Ραδιοφωνίας και Ολυμπιακό Μουσείο. Υπάρχει τέλος, και ειδικό μουσείο για το έμβλημά της, τον Λευκό Πύργο.

Η Ιστορία ως γνωστικός κλάδος συγκροτείται και εντάσσεται στο εκπαιδευτικό σύστημα το 19ο αιώνα. Διδάσκεται σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, αρχής γενομένης της προσχολικής, η οποία και μας ενδιαφέρει. Η μετάδοση Ιστορικών γνώσεων στην προσχολική ηλικία πραγματώνεται μέσω των εθνικών εορτών και εκδηλώσεων ιστορικού περιεχομένου και μέσω της διαδικασίας μελέτης περιβάλλοντος.

---

¹ Την περίοδο της αρχαίας ιστορίας καλύπτουν θεματικά το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Ρωμαϊκής Αγοράς

² Εκθέματα της Βυζαντινής Περιόδου υπάρχουν στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης.

³ Τη Νεότερη Ιστορία αντιπροσωπεύουν το Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Μικρασιάτικου Πολιτισμού Μανόλης Ανδρόνικος, το Μουσείο Ατατουρκ Θεσσαλονίκης, το Εβραϊκό Μουσείο, το Μουσείο Συμμαχικών Κοιμητηρίων Ζειτελινκ και το Μουσείο Ολοκαυτώματος Ελλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ)

1.1 Η ιστορία γενικά

Όπως αναφέραμε στην εισαγωγή, ιστορία είναι η επιστήμη που μελετά το ανθρώπινο παρελθόν. Γενικά ιστορία καλείται η συστηματική μελέτη και έκθεση γεγονότων, τα οποία έγιναν στο παρελθόν και παρουσιάζουν επιστημονικό και κοινωνικό ενδιαφέρον. Πατέρας της ιστορίας θεωρείται ο Ηρόδοτος και μούσα της η Κλειώ. Η περιοδολόγηση της ιστορίας περιλαμβάνει την Προϊστορική εποχή (εμφάνιση του ανθρώπου έως το 3.500 π. χ), την Αρχαιότητα (3.500 π. χ έως το 400 μ. χ), τον Μεσαίωνα (400 μ. χ έως 1.500) και τη Νεώτερη εποχή(1.500μ. χ έως σήμερα). Οι επιστήμονες που εξετάζουν την ιστορία καλούνται ιστορικοί και συγκεντρώνουν πληροφορίες για το παρελθόν από τις πηγές.

Ως πηγές μπορούν να αξιοποιηθούν γραπτά κείμενα ,αρχαιολογικά ευρήματα ,φωτογραφίες, εφημερίδες, αντικείμενα τέχνης, αλλά και προφορικές μαρτυρίες που έχουν διασωθεί από το παρελθόν. Χρέος του ιστορικού είναι να εξετάσει αντικειμενικά και κριτικά τις πληροφορίες αυτές, ώστε να μην καταφεύγει απλώς στην ιστορική καταγραφή των γεγονότων, αλλά να εξετάζει τις αιτίες και τις συνέπειες των γεγονότων .Γιατί δηλαδή και πως έγιναν κάποια γεγονότα, κάτω απ ποιες συνθήκες συνέβησαν και τι αντίκτυπο είχαν αυτά στην ιστορία του ανθρώπου. Τα ερωτήματα που θέτουν οι ιστορικοί προσαρμόζονται ανάλογα με την εποχή. «Η Ιστορία δεν είναι ευθύγραμμη εξελισσόμενη πορεία αλλά μια διαρκής επίδραση από αλληλοδιαδοχικούς και αλληλοεπιδρώντες παράγοντες, που διαφοροποιούνται συνεχώς ως προς το στόχο αλλά και ως προς το είδος τους. Η Ιστορία τελικά προσλαμβάνει το νόημά της πάντοτε μέσα από το εκάστοτε παρόν» (Δρ. Ιωάννης Φυκάρης, 12-12-2003). Μπορεί και ανασυνδέει το χθες με το σήμερα. Αυτό σημαίνει ότι τα ιστορικά γεγονότα του παρελθόντος είναι επίκαιρα σε πολλές περιπτώσεις και μπορούν να ερμηνεύσουν ένα κομμάτι του παρόντος. Η ιστορία αποτελεί μια επιστήμη με πολύ μεγάλη έκταση και βαρύνουσα σημασία για τη μόρφωση των ανθρώπων και ειδικά των νέων.

1.2 Η σημασία της ιστορίας

Η σημασία της ιστορίας έγκειται σε πολύ μεγάλο βαθμό στη μορφωτική της ιδιότητα. Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης, η ιστορική μάθηση κρίνεται επιτακτική. Και αυτό γιατί μας καθιστά ικανούς να αντιμετωπίζουμε ορθολογικά και κριτικά τη σημερινή πραγματικότητα. Ταυτόχρονα, μας προσφέρει την ευκαιρία να αναπτύξουμε τις νοητικές εκείνες ικανότητες που μας είναι απαραίτητες για την ερμηνεία του σύγχρονου κόσμου. (Γεώργιος Πλαϊνός, 06 Μαΐου 2013). Εκτός από μορφωτική, η ιστορία έχει και παιδευτική αξία. Διαπαιδαγωγεί τον άνθρωπο συμβάλλοντας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του. Διαβάζοντας κανείς τα ιστορικά τεκταινόμενα του παρελθόντος, συνειδητοποιεί τι ήταν αυτό που προήγαγε τη θετική εξέλιξη της ανθρωπότητας και τι όχι. Με αυτόν τον τρόπο αναφύονται μέσα του οι αξίες της ελευθερίας, της πολιτισμικής ανοχής, της αναζήτησης της αλήθειας. Μέσα από τις σελίδες της ιστορίας αποκτά αυτοσυνείδηση, κατανοεί δηλαδή τη θέση του στο σύγχρονο κοινωνικοπολιτικό βίο. «Η ιστορία είναι ένα μέρος του βιωμένου κόσμου κάθε ατόμου, ο οποίος επηρεάζει την ύπαρξη του» (Γεώργιος Πλαϊνός, 06 Μαΐου 2013). Η ιστορική αυτοσυνείδηση του ατόμου αποκτάται επίσης, μέσω της διαλεκτικής σχέσης του εθνικού με το παγκόσμιο. Η δυνατότητα αυτή συμβάλλει στη διεύρυνση του πνευματικού ορίζοντα των ανθρώπων και στην εξάλειψη κάθε είδους σοβινισμού. Ο αναγνώστης της ιστορίας συνειδητοποιεί κάθε φορά ότι η ιστορία του παρόντος αποτελεί το αποτέλεσμα μιας αλληλουχίας γεγονότων που συνέβησαν στο παρελθόν και λειτουργεί ως διάυλος για την όσο το δυνατόν καλύτερη προδιαγραφή, τόσο για το εθνικό, όσο και για το παγκόσμιο μέλλον της ανθρωπότητας.

1.3 Η Τοπική Ιστορία

Όσον αφορά τη χρήση της ιστορίας στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος, μια σύγχρονη δυνατότητα προσέγγισης της έχει περιληφθεί στα προγράμματα σπουδών τα τελευταία χρόνια. Η επονομαζόμενη Τοπική Ιστορία. Σκοπός της είναι άλλες φορές να συμβάλλει συμπληρωματικά και ενισχυτικά στην κατανόηση και «αισθητοποίηση» της γενικής ιστορίας, άλλοτε πάλι να προωθήσει την αξία της

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

ιστορικής αναζήτησης απέναντι σε παγιωμένες αφηγηματικές διδακτικές πρακτικές και πιο συγκεκριμένα να διαμορφώσει την ιστορική συνείδηση των μαθητών.⁴

Γενικά με τον όρο «Τοπική Ιστορία» νοείται το ιστορικό εκείνο υλικό που βρίσκεται στη γειτονική περιοχή και είναι ήδη γνωστό και οικείο η μπορεί να γνωστεί κυρίως ως το αποτέλεσμα εργασιών και επιτόπιας έρευνας(Δρ.Φυκάρης, 12-12-2003). Ο Όρος τοπική ιστορία είναι, ωστόσο, διφορούμενος, εφόσον θα πρέπει κάθε φορά να διευκρινιστεί αν με τον όρο «τόπος» νοείται η ιδιαίτερη πατρίδα, δηλαδή ο τόπος όπου ζει και δρα το εκάστοτε άτομο ή η ευρύτερη περιοχή.

Η τοπική ιστορία συνιστά μια βιωματική μάθηση μέσα από τις πηγες. Προσφέρει στο μαθητή τη δυνατότητα να διαπεράσει το παρελθόν μέσα από το απτό, να έλθει σε επαφή με τα τεκμήρια της ιστορίας του τόπου(παλαιότερα μνημεία, αρχεία, κτίσματα, εργαλεία άλλων εποχών, συνήθειες και τρόπους ζωής, σύγχρονα έργα, τοπικούς θρύλους). Μέσα από αυτή τη διαδικασία ο μαθητής σηματοδοτεί το ανθρωπογενές και φυσικό του περιβάλλον και κατανοεί πληρεστέρα τις σύγχρονες εξελίξεις στον κοινωνικό χώρο του. Ο μαθητής αποκτά ιστορική συνείδηση και μαθαίνει να ερμηνεύει τα ιστορικά γεγονότα(Σ.Ν Ασύνητης-Θ. Γ. Παππάς)

1.4 Αντικείμενο της τοπικής ιστορίας

Αντικείμενο ενδιαφέροντος της τοπικής ιστορίας είναι κυρίως η ιστορία του πολιτισμού μιας καθορισμένης κάθε φορά από την έρευνα περιοχής. Τα θεματικά πεδία που εξετάζει είναι ο τόπος και οι άνθρωποι. Η εξέταση του τόπου περιλαμβάνει το φυσικό περιβάλλον, το κλίμα, τα μνημεία, τους οικισμούς, το συγκοινωνιακό δίκτυο, την πανίδα και χλωρίδα, το τοπωνυμικό της περιοχής, την οικονομία και βιομηχανία της. Όσον αφορά την ανθρώπινη σκοπιά της εξέτασης, την τοπική ιστορία ενδιαφέρει η ανθρώπινη καθημερινότητα και οι δραστηριότητες της(

4

https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/10830/1912_%CE%A4%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%2C%20%CE%92%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7%20%E2%80%94%20%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%20%CE%93%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BF%CF%85%5B1%5D.pdf

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

θηρσκευτικές, εκπαιδευτικές, πολιτισμικές).Εξετάζει τα άτομα που έζησαν και έδρασαν σε έναν τόπο, συντελώντας στη διαμόρφωσή του. Ο συγκερασμός αυτών των δυο θεματικών πεδίων που εξετάζει η τοπική ιστορία σταχυολογείται στο ερώτημα του πως επιδρούν τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε περιοχής στη ζωή των ανθρώπων.

Δυο είναι οι βασικοί τρόποι μελέτης και καταγραφής της τοπικής ιστορίας από την άποψη του περιεχομένου. Η πρώτη αφορά στη θεματικά ολόπλευρη μελέτη της ιστορίας ενός τόπου, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται η σφαιρικότητα της προσέγγισης και η πληρέστερη διαχρονική εικόνα του τόπου που εξετάζεται κάθε φορά. Η δεύτερη αφορά στην ενδελεχή ανάλυση ενός συγκεκριμένου θέματος από την ιστορία του τόπου, είτε αυτό συνίσταται στο τοπίο, την οικονομική, την τεχνική, τη δημογραφική, την κοινωνική, την πολιτική η την πολιτισμική ζωή ενός τόπου.

Μια εναλλακτική μεθοδολογία τοπικής ιστορίας είναι η μέθοδος ερευνητικής εργασίας Project, η όποια δε συνδέεται με τη σχολική τάξη, αλλά με εξωσχολικές δραστηριότητες. Η διαδικασία προβλέπει τη συγκρότηση ομάδων εργασίας, με σκοπό να διεκπεραιώσουν οι μαθητές μια σειρά ερευνών πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα τοπικής ιστορίας. Τα αποτελέσματα της εργασίας αφού τα αξιολογήσουν, καλούνται να τα παρουσιάσουν(Kiki Sakka,Oct 8,2015). Η μέθοδος αυτή συμβάλλει στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των συμμετεχόντων, στην έρευνα, στη βιωματική εκμάθηση της ιστορίας, στην αυτενέργεια και στην όξυνση της κριτικής ικανότητας.

1.5 Τοπική Ιστορία Θεσσαλονίκης

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η τοπική ιστορία της Θεσσαλονίκης. Η Θεσσαλονίκη είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδος και πρωτεύουσα του νομού Θεσσαλονίκης. Ιδρύθηκε το 315 π. Χ από τον τότε βασιλιά της Μακεδονίας Κάσσανδρο και πηρέ το όνομα της από την ετεροθαλή αδελφή του Μ. Αλέξανδρου και γυναίκα του ιδρυτή της πόλης Κασσάνδρου, Θεσσαλονικιά Θεσσαλονίκη πηρέ το όνομα της από τον πατέρα της Φίλιππο κατά τη γέννηση της, καθώς ο ίδιος, μόλις είχε πετύχει σημαντική νίκη κατά των Θεσσαλών.

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

Η γεωγραφική της θέση την κάνει να έχει ιδιαίτερα κλιματολογικά χαρακτηριστικά. Το κλίμα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης μπορεί να χαρακτηριστεί μεσογειακό, αλλά εμπεριέχει και ηπειρωτικά χαρακτηριστικά. Οι υψηλότερες θερμοκρασίες της καταγράφονται το μηνά Ιούνιο, ενώ οι χαμηλότερες τον Ιανουάριο. Το ετήσιο θερμομετρικό της εύρος υπερβαίνει τους 20 c. Κατά την ψυχρή εποχή εισβάλλουν απότομα ψύχρες αέριες μάζες, με αποτέλεσμα να παγώνουν ποταμοί και λίμνες, ακόμα και ο Θερμαϊκός κοντά στις ακτές του. Χαρακτηριστικές είναι οι ήπιες και ηλιόλουστες μέρες στα μέσα του χειμώνα, ο μεγάλος αριθμός θερινών και τροπικών ημερών και η ελάττωση των βροχών το καλοκαίρι.

Η Θεσσαλονίκη είναι κτισμένη αμφιθεατρικά γύρω από τον Λευκό Πύργο. Ο σχεδιασμός αυτός έγινε στα πλαίσια ανοικοδόμησης της Θεσσαλονίκης, το 1917, ύστερα από τη μεγάλη πυρκαγιά που έπληξε την πόλη. Ξέσπασε στις 18 Αυγούστου, στις 17'00 και μέσα σε 32 ώρες έκαψε 9.500 σπίτια. Προκλήθηκε από σπίθα της φωτιάς μιας κουζίνας, που έπεσε σε παρακείμενη αποθήκη με άχυρο. Υπό τη κυβέρνηση Βενιζέλου, ο τότε υπουργός συγκοινωνιών Αλέξανδρος Παπαναστασίου ίδρυσε 'Διεθνή Επιτροπή Νέου Σχεδίου Θεσσαλονίκης, με πρόεδρο το γάλλο αρχιτέκτονα Ερνεστ Εμπραρ .Ωστόσο, το σχέδιο δεν εφαρμόστηκε πλήρως, λόγω δυσκολίας εξεύρεσης επαρκών κονδυλίων και πιέσεων εκ μέρους μεγαλοϊδιοκτητών. Παρόλα αυτά βελτίωσε και εκσυγχρόνισε σε μεγάλο βαθμό την όψη και τη ρυμοτομία της πόλης.

Το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης αποτελείται από έξι δήμους {δήμοι Θεσσαλονίκης, Καλαμαριάς, Νεάπολης- Συκεών, Παύλου Μελά, Κορδελιού-Εύοσμου, Αμπελοκήπων-Μενεμένης} και από μια Δημοτική ενότητα(δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη). Έχει πληθυσμό 789.191 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης συγκεντρώνονται τα περισσότερα καταστήματα, δημόσιες υπηρεσίες, αξιοθέατα και χώροι αναψυχής. Το κεντρικότερο σημείο του είναι η πλατεία Δημοκρατίας, ενώ η Πλατεία Αριστοτέλους και η Πλατεία Αρχαίας Αγοράς βρίσκονται στο μέσον του ιστορικού κέντρου. Στη Θεσσαλονίκη υπάρχει και η περιοχή της Άνω Πόλης που διασώθηκε από την πυρκαγιά του 1917 και το 1980 χαρακτηρίστηκε διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός. Βρίσκεται στο βορειότερο και υψηλότερο τμήμα της παλιάς πόλης. Η περιοχή αυτή είναι σημαντική γιατί αποτελεί δείγμα του διασωθέντος παλιού (παραδοσιακό) πολεοδομικού ιστού της πόλης. Η περιοχή της Άνω Πόλης κατοικήθηκε συστηματικά κατά την

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

τουρκοκρατία, αλλά το αποκορύφωμα της εγκατάστασης κατοίκων στην περιοχή συντελέστηκε, ύστερα από τη Μικρασιατική καταστροφή, κατά την ανταλλαγή πληθυσμών. Άλλες περιοχές του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης είναι η Νοτιοανατολική, η Βορειοδυτική και τα προάστια(δήμοι Πυλαίας-Χορτιάτη, Θερμαϊκού, Δέλτα, Θέρμης και Ωραιοκάστρου). Σε όλες τις ιστορικές περιόδους η Θεσσαλονίκη υπήρξε κοσμοπολίτικη και οικονομικά εύρωστη πόλη. Τη μεγαλύτερη ακμή γνώρισε κατά τους βυζαντινούς χρόνους. Έμποροι από όλη την Ελλάδα αλλά και από άλλες χώρες (όπως τη Σερβία και τη Βουλγαρία) συνωστίζονταν στη Θεσσαλονίκη και τις προσέδιδαν πλούσια εμπορική και πολιτιστική δραστηριότητα. Ταυτόχρονα όμως με την υλική ευμάρεια, η πόλη χαρακτηρίστηκε από σημαντική πνευματική κίνηση φιλοσόφων, ρητόρων και λογίων, εφάμιλλη με αυτήν της Κωνσταντινούπολης.

Είναι σημαντικό να γίνει μια σύντομη αναδρομή στην ιστορική της πορεία. Από την ίδρυσή της και μέχρι το 168 π.χ. η Θεσσαλονίκη δεν έπαιζε σημαντικό ρόλο, λόγω της τότε πρωτεύουσας της Μακεδονίας, Πέλλας. Μετά την ήττα του Περσέα στην Πύδνα η Μακεδονία διαιρέθηκε σε 4 επαρχίες από τους Ρωμαίους, μία εκ των οποίων είχε πρωτεύουσα τη Θεσσαλονίκη. Η κατάλυση του Βασιλείου των Αντιγονιδών από τα Ρωμαϊκά στρατεύματα το 168 π.χ., έφερε τη Θεσσαλονίκη στα όρια της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας. Λίγο αργότερα, οι Ρωμαίοι κατασκεύασαν την Εγνατία Οδό στη Θεσσαλονίκη η οποία περνούσε μέσα από την πόλη και τη συνέδεε με την Κωνσταντινούπολη και τη Ρώμη. Η Via Egnatia αποτελούσε το βασικό στρατιωτικό και εμπορικό δίαυλο, προώθησε την αξιολογική σημασία της πόλης και εμπέδωσε τον πρωταγωνιστικό της ρόλο. Έτσι η Θεσσαλονίκη άρχισε να αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς ενώ δεν άργησε να πάρει τον τίτλο *Civitas Libera* (ελεύθερη πόλη), αφού της αποδόθηκαν περισσότερα προνόμια, έπειτα από τη δολοφονία του Ιούλιου Καίσαρα το 44 μ.Χ., στην εμφύλια διαμάχη δημοκρατικών και αυτοκρατορικών, και την ολοκληρωτική νίκη των αυτοκρατορικών Αντωνίου και Οκταβιανού έναντι Βρούτου και Κάσσιους το 42 μ.Χ.

Τον τελευταίο αιώνα π.Χ. όλο και περισσότεροι Χριστιανοί μετοικούσαν στη Θεσσαλονίκη. Το 54 μ.Χ. ο Απόστολος Παύλος κήρυξε στη Θεσσαλονίκη τη χριστιανική θρησκεία, και λίγο αργότερα (50 μ.Χ.) ίδρυσε την πρώτη Χριστιανική εκκλησία και έγραψε από την Κόρινθο τις δυο επιστολές του "προς Θεσσαλονικείς".

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

Το 250 μ.Χ. η πόλη ανακηρύχτηκε ρωμαϊκή Colonia (επαρχία). Το 305 μ.Χ. γίνεται έδρα ενός από τα 4 τμήματα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας από τον καίσαρα Γαλέριο, ο οποίος εγκαθίσταται και την κάνει πρωτεύουσά του. Εκείνη την περίοδο κτίστηκε η Ροτόντα, ο Ιππόδρομος, η αψίδες του και το ανάκτορό του. Το 306 μ.Χ. μαρτύρησε ο Άγιος Δημήτριος στη Θεσσαλονίκη κατόπιν διωγμού του Διοκλητιανού.

Ο Κωνσταντίνος ο Μέγας ήταν αυτός που μετέτρεψε τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία της Θεσσαλονίκης στο μακροβιότερο χριστιανικό βασίλειο. Το 324 χρησιμοποίησε τη Θεσσαλονίκη ως ορμητήριο για τη διαμάχη του με τον Λικίνιο. Στη μάχη της Χρυσούπολης επικράτησε ο Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος εστάλη εξόριστος στο φρούριο της Ακρόπολης της Θεσσαλονίκης. Η γεωγραφική και στρατηγική σημασία της Θεσσαλονίκης και τα έργα που κατασκευάζονταν τότε στην πόλη, την καθιστούν «Συμβασιλεύουσα», ονομάζεται «Μεγαλούπολις» και κατέχει τη θέση της δεύτερης πόλης στην αυτοκρατορία μετά την Κωνσταντινούπολη. Το 379 ο Μ. Θεοδόσιος κατεύθυνε από τη Θεσσαλονίκη τον αγώνα κατά των Γότθων και το 380 έκτισε τα τείχη της πόλης. Την ίδια περίοδο ασπάστηκε το Χριστιανισμό και όρισε το Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία του κράτους με σχετικό αυτοκρατορικό διάταγμα. Το 390 διέταξε τη σφαγή χιλιάδων κατοίκων μέσα στον Ιππόδρομο, επειδή οι Θεσσαλονικείς δολοφόνησαν τον αρχηγό των υποταγμένων Γότθων και φρούραρχο της πόλης Βουτέριχο. Το 582 έγιναν οι πρώτες επιδρομές των Σλάβων. Έκτοτε, η πόλη αντιμετώπισε 5 πολιορκίες, μέχρι το 687 που ο Ιουστινιανός ο Β' απομάκρυνε τον κίνδυνο των επιδρομών. Το 860 οι αδερφοί Κύριλλος και Μεθόδιος από τη Θεσσαλονίκη δημιούργησαν το σλαβικό αλφάβητο, μετάφρασαν τα Ευαγγέλια και διέδωσαν το Χριστιανισμό στους Σλάβους. Το 904 η Θεσσαλονίκη πολιορκήθηκε και λεηλατήθηκε από τους Σαρακηνούς. Το 976 ο Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος ξεκίνησε από τη Θεσσαλονίκη εναντίον του Βούλγαρου τσάρου Συμεών.

Το 1185 η Θεσσαλονίκη καταστράφηκε από τους Νορμανδούς, τους οποίους έδιωξε τον επόμενο χρόνο ο αυτοκράτορας Ισαάκιος Β'. Το 1204, στο πλαίσιο της Δ' Σταυροφορίας, καταλήφθηκε από τους Φράγκους. Τότε ο Βονιφάτιος ο Μομφερατικός ίδρυσε το βασίλειο της Θεσσαλονίκης, το οποίο ανακατέλαβε το 1222 ο Θεόδωρος Δούκας Κομνηνός, ηγεμόνας της Ηπείρου. Το 1246 ο Ιωάννης Βατατζής της Ηπείρου ανακηρύχτηκε βασιλιάς της Θεσσαλονίκης. Το 1284 η πόλη δόθηκε ως προίκα στην κόρη του Ιταλού Γουλιέλμου Ζ' Μομφερατικού, Γιολάνδη, την οποία

παντρεύτηκε ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Β'. Κατά την επανάσταση των Ζηλωτών (1341 – 1349) ο λαός εξεγέρθηκε κατά των ευγενών. Το 1387 η πόλη καταλήφθηκε προσωρινά από τους Τούρκους, αλλά μετά την ήττα των Τούρκων στη μάχη της Άγκυρας, παραδόθηκε πάλι πίσω στο Βυζάντιο. Το 1423, υπό την απειλή βίαιης κατάληψης της πόλης από τους Τούρκους, ο Ανδρόνικος Παλαιολόγος παρέδωσε την πόλη στους Ενετούς. Η πόλη παρέμεινε υπό Βενετική κυριαρχία μέχρι το 1430.

Στις 29 Μαρτίου το 1430 ο Τούρκος σουλτάνος Μουράτ ο Β' μπήκε στη Θεσσαλονίκη, την κατέστρεψε και την έθεσε υπό οθωμανική κυριαρχία. Το 1492, 30.000 περίπου Εβραίοι, διωγμένοι από την Ισπανία, εγκαταστάθηκαν στη Θεσσαλονίκη. Το 1571 οι Τούρκοι έσφαξαν χιλιάδες κατοίκους, ως εκδίκηση για την ήττα τους στη ναυμαχία της Ναυπάκτου. Το 1821, στην επανάσταση της Μακεδονίας σφάχθηκαν ως αντίποινα περίπου 2000 γυναικόπαιδα της Θεσσαλονίκης. Το 1865 η Θεσσαλονίκη αριθμούσε 50.000 κατοίκους ενώ το 1875 κυκλοφόρησε η πρώτη εφημερίδα της πόλης με την ονομασία «Ερμής». Το 1866 οι Τούρκοι γκρέμισαν το παραθαλάσσιο τείχος της πόλης, ενώ το 1889 γκρέμισαν το ανατολικό τείχος που ένωνε το Λευκό Πύργο με το Επταπύργιο. Το 1890 μεγάλη πυρκαγιά κατέστρεψε περίπου 2.000 σπίτια. Το 1892 ο ομογενής Παπάφης ίδρυσε το ορφανοτροφείο «Μελιτεύς» και το 1897 γαλλική εταιρεία κατασκεύασε το πρώτο τεχνητό λιμάνι. Το 1903 άρχισε δράση το Βουλγαρικό Κομιτάτο με ανατινάξεις στη Θεσσαλονίκη και ξέσπασε ο Μακεδονικός Αγώνας (1904 – 1908). Το 1908, οι Νεότουρκοι φυλάκισαν στην έπαυλη Αλλατίνη τον σουλτάνο Αμπντούλ Χαμίτ Β'. Τον Ιούνιο του 1908 οι Νεότουρκοι διέθεταν την ισχύ ώστε να απαιτήσουν από το σουλτάνο την πολιτειακή μεταβολή προς τη συνταγματική μοναρχία. Η Επανάσταση των Νεοτούρκων είχε ως αποτέλεσμα την παραχώρηση Συντάγματος στις 24 Ιουλίου 1908. Σημαντικό επίσης γεγονός αποτέλεσε η επίσκεψη στην πόλη του Μεχμέτ στις 31 Μαΐου 1911, στο πλαίσιο της περιοδείας του στα ευρωπαϊκά εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Αποκορύφωμα της επίσκεψης αποτέλεσαν η παρέλαση των εθνοτήτων ενώπιον του μονάρχη και το εντυπωσιακό προσκύνημά του στο τέμενος της Αγίας Σοφίας, σύμφωνα με το επίσημο τυπικό του προσκυνήματος της Παρασκευής στο τζαμί Χαμιντιέ της Κωνσταντινούπολης. Ύστερα από την Οθωμανική κατάκτηση της πόλης το 1430 από τον Μουράτ Β', η πόλη έγινε το πιο σημαντικό κέντρο ολόκληρης της περιοχής. Έλληνες και Εβραίοι(Σεφαραδίτες⁵) εκείνης της εποχής προήγαγαν την

---

⁵ Εβραίοι που εκδιώχτηκαν από την Ισπανία το 1492.

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

ανάπτυξη των γραμμάτων, των τεχνών και διαμόρφωσαν την αρχιτεκτονική του τόπου.

Η Θεσσαλονίκη απελευθερώθηκε από τους Τούρκους από τον ελληνικό στρατό, στις 26 Οκτωβρίου του 1912. Το 1915 ο στρατηγός των συμμάχων Σαράιγ αποβιβάστηκε στη Θεσσαλονίκη, στην οποία κατέφυγε ο Βενιζέλος το 1916 και η πόλη έγινε «περιχαρακωμένο στρατόπεδο των συμμάχων». Το 1917, νέα μεγάλη πυρκαγιά κατέστρεψε το μεγαλύτερο μέρος του κέντρου της Θεσσαλονίκης, γεγονός που προκάλεσε κύμα μετανάστευσης των κατοίκων της. Το 1916 ιδρύθηκε το πανεπιστήμιο, οργανώθηκε η Διεθνής Έκθεση και ξεκίνησε η αναστήλωση της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου.

Το 1914 ξεκίνησε η γερμανική κατοχή. Η Ελλάδα δεν συμμετείχε στο Α' Παγκόσμιο Πόλεμο από το ξέσπασμά του παρά τις προσκλήσεις για συμμαχία και από τις δύο αντίπαλες παρατάξεις. Ωστόσο με δικαιολογία την βοήθεια προς τον Σερβία αλλά και αδιαφορία για την εθνική ανεξαρτησία της Ελλάδας, δυνάμεις της Αντάντ αποβιβάστηκαν στην πόλη τον Οκτώβριο του 1915 με σκοπό να εκβιάσουν την είσοδο της Ελλάδας στον πόλεμο. Δημιουργήθηκε το Βαλκανικό Μέτωπο, που απαρτιζόταν από δεκάδες χιλιάδες άνδρες και είχε σκοπό να παράσχει υποστήριξη προς τη Σερβία και τη Ρωσία. Το 1916 επήλθε διαμάχη μεταξύ του Βασιλιά Κωνσταντίνου Β' και του Ελευθέριου Βενιζέλου αναφορικά με την έξοδο της Ελλάδας στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Εθνικός Διχασμός, όπως ονομάστηκε αυτή η διαμάχη, οδήγησε στο σχηματισμό δεύτερης κυβέρνησης από το Βενιζέλο, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Η "Προσωρινή Κυβέρνηση Εθνικής Άμυνας" απαρτιζόταν από το Βενιζέλο, το Δαγκλή και τον Κουντουριώτη, τη λεγόμενη "Τριανδρία". Έτσι, η Ελλάδα εισήλθε στον πόλεμο, στο πλευρό της Αντάντ, οδηγώντας παράλληλα στην εκδίωξη του βασιλιά Κωνσταντίνου Α' υπέρ του γιου του Αλέξανδρου. Το 1943 οι γερμανοί μετέφεραν και εξολόθρευσαν στην Πολωνία χιλιάδες Εβραίους της Θεσσαλονίκης. Το 1944 έφυγαν οι Γερμανοί από την πόλη. Το 1948 έγιναν τα εγκαίνια της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου. κή πυρκαγιά του 1917 και έως το 1950, η Θεσσαλονίκη ανασχεδιάστηκε και η εικόνα της θύμιζε ελάχιστα την εικόνα της πριν την πυρκαγιά. Η ανοικοδόμηση της πόλης βασίστηκε σε σχέδιο πόλης του Γάλλου αρχιτέκτονα Ερνέστ Εμπράρ κατ' εντολή του Ελευθέριου Βενιζέλου, και στην πρόσμιξη της Μικρασιατικής κουλτούρας και της κουλτούρας της κεντρικής Ελλάδας. Η τέλεια εφαρμογή όμως

του σχεδίου εφαρμόστηκε τελικά μόνο στην οδό Αριστοτέλους, με οικοδομές σε Βυζαντινό ρυθμό, στοές και περιστύλια, και στις μεγάλες πλατείες: Ελευθερίας, Διοικητηρίου και Αριστοτέλους. Τα τελευταία χρόνια η ρυμοτομία της βελτιώθηκε πολύ, ιδίως με τη διάνοιξη της λεωφόρου Κέννεντυ. Η σύγχρονη Θεσσαλονίκη είναι χτισμένη ημικυκλικά κατά μήκος της παραλίας και αμφιθεατρικά σε βάθος 2-4 χλμ. Χρονιά ορόσημο για την σύγχρονη ιστορία της πόλης αποτελεί και ο καταστροφικός σεισμός που σημειώθηκε το 1978, προκαλώντας 45 θύματα και μεγάλες καταστροφές σε σπίτια και μνημεία.

Σημείο αναφοράς της μακραίωνης ιστορίας της Θεσσαλονίκης αποτελούν τα μνημεία που υπάρχουν στην πόλη και αντιπροσωπεύουν διάφορες εποχές. Κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο χτίστηκε η ρωμαϊκή Αγορά. Είναι έργο του 2-3 ου αιώνα μ., και η στοά της ήταν διπλή, με κίονες που είχαν ανάγλυφες παραστάσεις. Στην Αγορά υπήρχαν η πλατεία, τα λουτρά και το ωδείο, που χρησιμοποιείται ως θερινό θέρετρο, ενώ ήταν γνωστή και για μια συστοιχία κίωνων που αποτελούνταν από οκτώ ειδώλια, γνωστά στους Θεσσαλονικείς ως οι 'μαγεμένες'. Οι μαγεμένες στεγάζονται σήμερα στο μουσείο του Λούβρου. Στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας συγκροτήθηκε επίσης το Γαλελιανό συγκρότημα, το οποίο αποτελείται από τέσσερα μνημεία. Τη Ροτόντα⁶, την Αψίδα του Γαλεριου⁷, τα Ανάκτορα του Γαλεριου⁸ και τον Ιππόδρομο⁹. Τότε χτίστηκε και ο ναός της Αφροδίτης, αρχιτεκτονικά κατάλοιπα του οποίου σώζονται στην Πλατεία Αντιγονιδων. Τους Βυζαντινούς χρόνους τον 4ο αιώνα κατασκευάστηκαν τα οχυρωματικά τείχη από τον Θεοδοσίο τον Μεγάλο. Το Επταπύργιο(Γεντι Κουλέ) αποτελεί τη βυζαντινή οχυρωμένη ακρόπολη της Θεσσαλονίκης και είναι ένα συγκρότημα από επτά πύργους. Στη Θεσσαλονίκη χτίστηκαν πολλοί Βυζαντινοί ναοί και μοναστήρια. Ο πιο χαρακτηριστικός είναι ο

---

⁶ Κυκλικό κτήριο που χτίστηκε στις αρχές του 4 αιώνα μ για να χρησιμοποιηθεί ως μασωλείο του Γαλέριου. Επί Αυτοκράτορα Θεοδοσίου μετατράπηκε σε χριστιανική εκκλησία. Σήμερα χρησιμοποιείται ως μουσειακός χώρος.

⁷ Χτίστηκε λίγο πριν το 305 μ. Λέγεται επίσης Καμάρα. Διπλά στο σωζόμενο τόξο υπήρχε και ένα ακόμη ίδιο. Στα ανάγλυφα απεικονίζεται η νίκη των Ρωμαίων έναντι των Περσών.

⁸ Χριστικών στις αρχές του 4 αιώνα στο κέντρο της ρωμαϊκής Θεσσαλονίκης. Σήμερα σώζεται κτηριακό συγκρότημα με δυο ορόφους και μια τετράγωνη ανοιχτή αυλή.

⁹ Βρισκόταν στα ανατολικά τείχη της πόλης, σημερινή πλατεία ιπποδρομιου. Λειτουργούσε μέχρι τον 7 αιώνα μΧ. Εκεί έγινε η σφαγή 7.000 Θεσσαλονικέων το 390 μΧ. Μετά από εντολή του αυτοκράτορα Θεοδοσίου.

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

ναός του πολιούχου Αγίου Δημητρίου. Χτίστηκε τον 7 αιώνα στα ερείπια παλαιότερου ναού. Σύμφωνα με την παράδοση στην αριστερή πλευρά του μεσαιού κλίτους τοποθετήθηκε αρχικά το λείψανο του αγίου 'υπό την γην', ενώ στο πάνω μέρος κατασκευάστηκε ένα μικρό κτίσμα το 'κιβώριο', όπου αργότερα επανατοποθετήθηκε. Ο ναός καταστράφηκε από πυρκαγιά, αναστηλώθηκε και επαναλειτούργησε μετά το β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Άλλοι παλαιοχριστιανικοί και Βυζαντινοί ναοί της περιοχής είναι η Αγία Αικατερίνη, η Αγία Σοφία, οι Άγιοι Απόστολοι, ο Άγιος Νικόλαος Ορφανός. Ο Άγιος Παντελεήμων, η Παναγία Αχειροποίητος, η Μονή Βλατάδων, ο Ναός του Σωτηρος ο Όσιος Δαβίδ, η Παναγία των Χαλκέων και ο Ναός του προφήτη Ηλία. Χαρακτηριστικό της περιόδου είναι και το Βυζαντινό λουτρό που βρίσκεται στην πλατεία Κουλέ Καφέ, στην Άνω Πόλη. Για την ύδρευση της πόλης χρησιμοποιούνταν κινσέρτες(κτιστές δεξαμενές), οι οποίες διασώζονται σε διάφορα σημεία(Μονή Βλατάδων, Ναός Αγίων Αποστόλων).Κατά την Οθωμανική περίοδο χτίστηκε το έμβλημα της περιοχής, ο Λευκός Πύργος. Ξεκίνησε την ιστορία του ως «Πύργος του Αίματος». Στην αρχή ήταν φυλακή για βαρυποινίτες και βρισκόταν μέσα στη θάλασσα. Το ασβέστωμά του από το μελλοθάνατο N.Guelid αποτέλεσε αφορμή να μετονομαστεί Λευκός Πύργος. Σήμερα λειτουργεί ως μουσείο Βυζαντινής Ιστορίας και Τέχνης. Στην πόλη δεσπόζουν μέχρι σήμερα μερικά σωζόμενα μουσουλμανικά τεμένη της Τουρκοκρατίας. Το Αλατζά Ιμαρετ, το Χαμζα Μπέη Τζαμί, το Γενι τζαμί και το Τζαμί του Λεμπετ. Πρόσφατα αποκαταστάθηκε το πρώτο Οθωμανικό λουτρό που λειτουργήσε στη Θεσσαλονίκη(Μπέη Χαμάμ), ενώ υπάρχει και ένα Μπεζεστένι, σκεπαστή αγορά υφασμάτων, που χρονολογείται από τα τέλη του 15 αιώνα. Σήμερα η Θεσσαλονίκη είναι μια σύγχρονη Ευρωπαϊκή πόλη και αποτελεί σημαντικό εμπορικό και οικονομικό κέντρο που συνδέει όλες τις Βαλκανικές χώρες. Από τα σύγχρονα μνημεία της το πλέον αναγνωρίσιμο είναι οι ομπρέλες(1997) στη Νέα Παραλία, έργο του Γεώργιου Ζογγολόπουλου. Επίσης γνωστός είναι ο Πύργος του ΟΤΕ, έργο του αρχιτέκτονα Αθανασιάδη. Στη Νέα Παραλία δεσπόζει ο ανδριάντας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος ανεγέρθηκε το 1970, στην Πλατεία Αγίας Σοφίας ο ανδριάντας του Χρυσοστόμου Σμύρνης και στην πλατεία ελευθερίας το μνημείο του Ολοκαυτώματος των Εβραίων της Θεσσαλονίκης.

Η πόλη αυτή αποτελεί πολιτισμική έδρα. Στεγάζει Μουσεία, τα εκθέματα των οποίων καλύπτουν όλες τις ιστορικές περιόδους της πόλης. Έχει θέατρα, Όπερα,

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

κινηματογράφο, ενώ φιλοξένει διάφορα Φεστιβάλ και εκθέσεις. Η πιο γνωστή είναι η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης(ΔΕΘ). Είναι μια ετήσια εμπορική εκθεσιακή εκδήλωση μεγάλης σημασίας για την Ελλάδα και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, που λαμβάνει χώρα στο Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Θεσσαλονίκης. Τα εγκαίνια της Έκθεσης έγιναν το 1926 και έκτατε πραγματοποιείται κάθε χρόνο, με μεγάλη εισροή επισκεπτών. Εκτός από τη ΔΕΘ τους μήνες Σεπτέμβρη και Οκτώβρη πραγματοποιούνται τα 'Δημήτρια', τα οποία προέρχονται από την αρχαία εμποροπανήγυρη με το ίδιο όνομα. Τέλος, θεσμό για την πόλη αποτελεί η παρέλαση της 28 Οκτωβρίου.

Όπως διαφαίνεται από τα παραπάνω η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη με πλούσια ιστορική κληρονομία και σημαντικές πολιτισμικές δραστηριότητες. Η μελέτη της τοπικής ιστορίας της Θεσσαλονίκης είναι σημαντική και μπορεί ο καθένας μας να αποκομίσει οφέλη από αυτήν. Αυτό σημαίνει ότι μπορούμε να αποκτήσουμε γνώσεις, να διαμορφώσουμε κριτήρια και να καλλιεργήσουμε ευαισθησίες, ώστε συνειδητά να παίρνουμε υπεύθυνη θέση για τη διατήρηση της πολιτισμικής φυσιογνωμίας του τόπου και της πολιτισμικής ταυτότητας των κατοίκων του. Επιπλέον, η τοπική ιστορία της Θεσσαλονίκης μπορεί να συμβάλλει στην αυτοβελτίωση της κοινωνίας καλλιεργώντας πνεύμα ανοχής προς το διαφορετικό(στην πόλη αυτή έζησαν και έδρασαν από κοινού διαφορετικές εθνότητες)και προβάλλοντας παραδείγματα προς αποφυγήν ή προς μίμηση από κοινωνίες του παρελθόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η σημασία που έχει η γνώση της ιστορίας στη διαμόρφωση των αντιλήψεων των ανθρώπων, καθώς και στη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς των λαών, καθιστά το μάθημα της Ιστορίας εντελώς απαραίτητο σε όλα τα στάδια της εκπαίδευσης. Στην Ελλάδα το μάθημα της Ιστορίας διδάσκεται συστηματικά από την ίδρυση του κράτους μέχρι σήμερα.

Πρώτη αναφορά του μαθήματος στα αναλυτικά προγράμματα Σπουδών έχουμε το 1909. Στην τότε εφημερίδα της κυβερνήσεως αναφέρεται ότι η ένταξη της Ιστορίας στις δ', ε', και ζ' τάξεις του δημοτικού αποσκοπεί στην ενίσχυση της αγάπης των παιδιών προς την πατρίδα και στη γνωστοποίηση των ενδόξων η θλιβερών σελίδων της ιστορίας. Επισημαίνεται ότι ανήμερα των Εθνικών Υπαιτίων οι δάσκαλοι πρέπει να κάνουν αναφορά στο γεγονός και να διαβάσουν το αντίστοιχο ιστορικό κεφάλαιο, σε συνδυασμό με επίκαιρα ποιήματα και υπό την επίδειξη του γεωγραφικού χάρτη, ή κατάλληλων εικόνων. Η διαδικασία αυτή προβλέπεται και για τον εορτασμό της τοπικής ιστορίας κάθε τόπου. Σε περίπτωση που η ιστορική επέτειος συμπίπτει με αργία, γίνεται ο εορτασμός της την προηγούμενη ημέρα.

Σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες το μάθημα της Ιστορίας αποτελούσε και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού προγράμματος. Παρόλο που εδώ και αρκετές δεκαετίες η ανάπτυξη του τεχνοκρατικού πνεύματος προκάλεσε μια τάση υποχώρησης των ανθρωπιστικών σπουδών, το μάθημα της ιστορίας θεωρείται από το σημερινό άνθρωπο το ίδιο σημαντικό με τη διδασκαλία των φυσικών επιστημών. Κάτι τέτοιο καταδεικνύεται μάλιστα στο επίπεδο του σχολικού προγράμματος, αφού η επιμέρους οργάνωση των μαθημάτων γίνεται με βάση την περιοδολόγηση της Ιστορίας. Με αυτόν τον τρόπο αναγνωρίζεται έμμεσα η σημασία του μαθήματος αλλά και του τρόπου που προσεγγίζει η ιστορία τα πράγματα.

2.2 Σκοπός του μαθήματος της ιστορίας

Γενικός σκοπός της ιστορίας στην εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης. Ειδικότερα, η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης συνεπάγεται την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων, τόσο εθνικών, όσο και παγκόσμιων και τη σύνδεση αιτίων και αποτελεσμάτων, ενώ η ιστορική συνείδηση συνίσταται στην κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε συγκεκριμένες καταστάσεις, ώστε αυτές να αποτελέσουν το έναυσμα εκδήλωσης υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και στο μέλλον.

Μέσω του συγκεκριμένου μαθήματος ο μαθητής κατανοεί ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του, κάτι που μακροπρόθεσμα θα τον καταστήσει συνειδητό πολίτη. Η ιστορική γνώση θα τον οδηγήσει σε λυσιτερέστερες πρωτοβουλίες και ενέργειες σχετικά με την αντιμετώπιση των ακάστοτε αναφυόμενων προβλημάτων στις ανθρώπινες κοινωνίες. Το μάθημα αυτό βοηθά τον μαθητή να κατανοήσει ότι όλοι είμαστε πολίτες της χώρας μας αλλά και πολίτες του κόσμου, ισότιμοι με τους συνανθρώπους μας και συνυπεύθυνοι για το μέλλον του ανθρώπινου γένους.

2.3 Η ιστορία στην προσχολική αγωγή

Στην προσχολική αγωγή η Ιστορία διδάσκεται μέσω του διαθεματικού προγράμματος «Μελέτη του Περιβάλλοντος». Στόχος της διδασκαλίας αυτής, σύμφωνα με το ΑΠΣ-ΔΕΠΠΣ είναι να έρθει σε επαφή και να εξοικειωθεί το νήπιο με τη χρήση εννοιών του χρόνου ώστε να μπορεί να περιγράφει γεγονότα με χρονικό κριτήριο (πριν, μετά, αργότερα κ.α.). Επίσης, μέσω του ιστορικού περιεχομένου των κοινωνικών σπουδών προβλέπεται η τοποθέτηση γεγονότων στο χρόνο με διάφορους τρόπους, όπως είναι η συστηματική συμπλήρωση ημερολογίου και η αντιστοίχιση γευμάτων ή ρούχων με την κατάλληλη περίοδο του ημερολογίου.

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

Μια άλλη ικανότητα που αναπτύσσεται στα νήπια μέσω των κοινωνικών σπουδών και αφορά τη μελέτη της ιστορίας είναι να εντοπίζει στοιχεία που παραμένουν σταθερά και στοιχεία που αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Να κατανοεί για ποιους λόγους συντελείται αυτή η αλλαγή και να μπορεί να παρατηρεί και να συγκρίνει διάφορα αντικείμενα και το πως αυτά εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου.

Η κατανόηση της προσωπικής και οικογενειακής ιστορίας είναι άλλη μια δυνατότητα που προσφέρει το μάθημα στα νήπια. Συγκεκριμένα, το παιδί συνειδητοποιεί την έννοια του οικογενειακού δέντρου, της ονοματοδοσίας του και αναπτύσσει διερευνητικό ενδιαφέρον προς περαιτέρω εξέταση οικογενειακών ζητημάτων. Επιπλέον, μαθαίνει να εξηγεί την «ιστορική σημαντικότητα» συγκεκριμένων περιστατικών της προσωπικής και οικογενειακής του ιστορίας και να τα συσχετίζει με άλλα.

Στα πλαίσια της ιστορικής μάθησης το παιδί αποκτά την ικανότητα να εντοπίζει σχέσεις αιτιών και αποτελεσμάτων και να εισηγείται λόγους για συγκεκριμένες συμπεριφορές. Αποκτά δηλαδή, ιστορική ενσυναίσθηση. Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται μέσω της εξέτασης παραμυθιών από τα νήπια. Προσπαθούν να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν τις δράσεις των ηρώων και να τις συσχετίσουν με τα αντίστοιχα αποτελέσματα.

Τέλος, η ιστορική εκπαίδευση των νηπίων συνίσταται στο να εισηγούνται τρόπους με τους οποίους μαθαίνουμε για το παρελθόν. Να ανακαλύπτουν και να εντοπίζουν ιστορικές πηγές, όπως φωτογραφίες, κτήρια, ενδυμασίες και να αντλούν πληροφορίες από αυτές. Με τον τρόπο αυτό θα κατανοήσουν την έννοια της ιστορικής εξέλιξης μέσα στο χρόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

3.1 Ιστορικό

Το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης ιδρύθηκε το 1979, αρχικά ως σωματείο με την επωνυμία «Μακεδονικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης» από φίλους των εικαστικών και πλαστικών τεχνών, κατοίκους της Θεσσαλονίκης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

Ξεκίνησε ως μια πρόταση της Μάρως Λάγια προς τον Αλέξανδρο Ιόλα, σε μια συζήτηση που είχε μαζί του, όταν αυτός ενδιαφέρθηκε να μάθει το μέγεθος της καταστροφής των πολιτιστικών δομών της Θεσσαλονίκης, ύστερα από το σεισμό του 1978¹⁰. Στη δημιουργία ενός κέντρου σύγχρονης τέχνης ο Ιόλας φάνηκε θετικός.

Στο αγρόκτημα της οικογενείας Δαμπασίνα, μια παρέα φιλότεχνων πολιτών, όπου είχε βρει καταφύγιο από τον καταστρεπτικό σεισμό, συζητούσε τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η πόλη, με τη μεγάλη καταστροφή των μνημείων. Η συζήτηση κατέληξε προς τη δημιουργία ενός κέντρου σύγχρονης τέχνης, που απουσίαζε από τις πολιτιστικές δομές της πόλης και της χώρας. Ο τότε δημοτικός σύμβουλος Αργύρης Μαλτσίδης, ο οποίος φιλοξενούνταν και αυτός εκεί, επικαλέστηκε το παράδειγμα του Μουσείου στα Σκόπια, το οποίο είχε ιδρυθεί μετά τους καταστρεπτικούς σεισμούς το 1963. Έκανε έκκληση λοιπόν, προς τους καλλιτέχνες από όλες τις χώρες και ζήτησε δωρεές και έργα τέχνης.

Ωστόσο, καθοριστικής σημασίας για το θετικό αποτέλεσμα της ιδέας υπήρξε η διαρκής επικοινωνία της Μάρως Λάγια με τον Αλέξανδρο Ιόλα. Η φιλική σύνδεσή τους και η επιμονή της Μάρως Λάγια στο θέμα οδήγησε στη συγκατάνευση της δωρεάς του γκαλερίστα Αλέξανδρου Ιόλα, ο οποίος είχε μεγάλη απήχηση στον διεθνή εικαστικό χώρο.

Το γεγονός αυτό ενθάρρυνε τους υποστηρικτές της ιδέας, όπως ήταν ο γνωστός καπνέμπορος της Θεσσαλονίκης Διδάκτωρ Οικονομικών Επιστημών Πέτρος

---

¹⁰ Σημειώθηκε την Τρίτη 20 Ιουνίου 1978 με επίκεντρο στο χωριό Στίβος της Θεσσαλονίκης

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

Καμάρας, που ήταν ευαισθητοποιημένος στις τέχνες και τα γράμματα και συντέλεσε στις απαιτούμενες διαδικαστικές ενέργειες για τη δημιουργία σωματείου.

Έτσι, το προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο, με πρόεδρο τον Πέτρο Καμάρα, προχώρησε στην ίδρυση του σωματείου, στις 30.01.1979, με την επωνυμία Μακεδονικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης και συντάθηκε κείμενο, το οποίο στάλθηκε σε διάφορους φορείς με τίτλο 'Σκέψεις για την ίδρυση Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στη Θεσσαλονίκη'. Εκτός από τους προαναφερθέντες, ως ιδρυτικά μέλη συμμετείχαν και άλλοι επώνυμοι πολίτες της Θεσσαλονίκης όπως ο Μανόλης Ανδρόνικος, ο Αντώνης Ανεζίνης, Νίκος Βασιλάκης, Πέτρος Δημητρακόπουλος, Δημήτρης Ευρυγενής κ.α.

Στη συνέχεια, το σωματείο προσανατολίστηκε στην εξεύρεση χώρου για στέγαση των σαράντα επτά έργων της δωρεάς Αλέξανδρου Ιολα, με δραστικές ενέργειες του Πέτρου Καμάρα και των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, άλλα και με την προβολή του θέματος από την ειδική γραμματέα του ΜΚΣΤ, Ελένης Λαζαρίδου, διευθύντριας προβολής και δημοσίων σχέσεων της ΔΕΘ. Το μουσείο στεγάστηκε αρχικά σε πτέρυγα του εργοστασίου Φιλκερμαν-Johnson, μετά από παραχώρηση του επιχειρηματία Γεωργίου Φιλίππου.

3.2 Σκοπός του Μουσείου

Σκοπός του Σωματείου στάθηκε η ανύψωση του καλλιτεχνικού αισθητήριου και η καλλιέργεια γενικότερα των αισθητικών ενδιαφερόντων του πληθυσμού της Μακεδονίας, ιδίως της Θεσσαλονίκης στον τομέα των εικαστικών και πλαστικών τεχνών. Με την ίδρυση στη Θεσσαλονίκη Μουσείου Σύγχρονης Διεθνούς και Ελληνικής Τέχνης, αξιοποιήθηκε το σχετικό διεθνές ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε για την ίδρυση ενός τέτοιου Μουσείου στη Θεσσαλονίκη, ύστερα από τον σεισμό της 20^{ης} Ιουνίου 1978. Με τη σύσταση από το Σωματείο ιδρύματος που αποτελεί το φορέα του Μουσείου αυτού, ο σκοπός του Σωματείου πραγματοποιείται με το συνεχές ενδιαφέρον του για την προαγωγή του Μουσείου, τον εμπλουτισμό του με νέα έργα τέχνης και την διαφώτιση της κοινής γνώμης γύρω από το επιτελούμενο από το μουσείο έργο και τις αποδιώξεις του.

Επίσης, με την οργάνωση εκθέσεων, διαλέξεων και άλλων εκδηλώσεων που αφορούν ειδικούς αποδεκτές(μαθητές, εργατοϋπάλληλους), καθώς και με τη χορήγηση υποτροφιών και άλλων παροχών σε νέους καλλιτέχνες που είχαν ανάγκη από οικονομική βοήθεια, προκειμένου να συνεχίσουν τις σπουδές τους και την επιμόρφωση τους στον τομέα των εικαστικών και πλαστικών τεχνών.

3.3 Έκθεση του Μουσείου

Η μόνιμη συλλογή του Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης ξεπερνά τα 1.800 έργα ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών και μέρος της παρουσιάζεται πάντα στις νέες πτέρυγες. Συνεχώς εμπλουτίζεται με δωρεές συλλεκτών, καλλιτεχνών, ιδιοκλήτων αιθουσών τέχνης και ιδιωτών. Μετά τον Αλέξανδρο Ιολα, οι Franz Geierhaaw, Μάγδα Κοτζια, Α. και Δ. Ξυδη, Γ.Απεργης, Ν., Α. και Ξ. Σαχίνης είναι μεγάλοι δωρητές του ΜΜΣΤ.

Εκτός από την έκθεση της μόνιμης συλλογής, πάνω από επιλεγμένες εκθέσεις ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών έχουν διοργανωθεί από το ΜΜΣΤ μέχρι σήμερα. Αναδρομικές του Τσαρούχη, Τσόκλη, Κόντογλου, Χατζηκυριάκου-Γκίκα, Κοκκινίδη, Φαστανού, Σπυρόπουλου, Ψυχοπαίδη, Παύλου, Κεσσανλή, Ακριθάκη, Warhol, Κατσουρακη, Περδικιδη παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στον ελληνικό χώρο. Επίσης, άλλες εκθέσεις που καθόρισαν την εκθεσιακή δράση του ΜΜΣΤ ήταν του Fluxes, των R. και S. Delaunay, Matta, Viallat, Beuys, Vecker, Greenaway, Hockney, Ernst, Barlach, Beckmann, Ζερβου, Κανταρη, Βαρωτσου, Τακι, Μαλφεση, Λαζογκα, Παπαδημητριου, Αντωνακου, Ζογγολοπουλου, Μυταρα, Τριανταφυλλου, Οικονομοπουλου, Λουκοπουλου, Αληθεινου, Θεοδουλου και πολλων ακομη.

Ένα από τα εκθεματα του Μουσείου, ευρεως γνωστο, είναι οι «Ομπρελες» του Γεωργίου Ζογγολόπουλου. Εκθέτοντας τα 18 γλυπτά έργα με τα οποία ο Γιώργος Ζογγολόπουλος (-2004) εκπροσώπησε την Ελλάδα στην Biennale Βενετίας την ίδια χρονιά, το ΜΜΣΤ έδινε την ευκαιρία στο κοινό να δει τη σύγχρονη τέχνη όπως αυτή εκπροσωπούνταν στο διεθνή καλλιτεχνικό στίβο. Το ίδιο είχε συμβεί στο παρελθόν και με την έκθεση του Βλάσση Κανταρη. Με την επανάληψη της πρακτικής αυτής, το μουσείο δεσμεύτηκε να παρουσιάζει τα έργα της ελληνικής εκπροσώπησης από τη διεθνή αυτή διοργάνωση.

Ο Ζογγολόπουλος επανακατασκεύασε ειδικά για την έκθεση, στην είσοδο του ΜΜΣΤ, το γλυπτό «Ομπρέλες», το οποίο βρισκόταν στην είσοδο του ελληνικού περίπτερου στη Βενετία. Την κατασκευή του έργου, που έκτοτε κοσμεί τον εξωτερικό χώρο του ΜΜΣΤ, υποστήριξαν η Μηχανική ΑΕ, ο Πρόδρομος Εμφιετζόγλου, καθώς και η Αίνη Μιχαηλίδου.

Το γλυπτό αυτό βρίσκεται τοποθετημένο από το 2013 στη νέα παραλία της Θεσσαλονίκης, στο ύψος του αγάλματος του Μεγάλου Αλέξανδρου πλησίον του ξενοδοχείου Μακεδονία Παλλάς, στην είσοδο του Μακεδονικού Μουσείου Τέχνης, καθώς και στην είσοδο του Παλαιού Ψυχικού (στον φάρο), περιοχή που έχει συνδεθεί με τον Ζαγγόπουλο καθώς εκεί βρισκόταν το σπίτι του, το οποίο σήμερα αποτελεί έδρα του ομώνυμου Ιδρύματος που ο ίδιος ίδρυσε λίγο πριν πεθάνει σκι στο οποίο κληροδότησε όλη του τη συλλογή και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του έργου του

Στο Μακεδονικό μουσείο σύγχρονης τέχνης εκτίθεται υλικό σχετικά με την Πρόταση για δυο Πύργους της Μαρίας Παπαδημητρίου, το 1922. Η ίδια έκανε προβολή με ακτίνες λέιζερ της εικόνας του πύργου της Πίζας από την κορυφή του Λευκού Πύργου της Θεσσαλονίκης, δημιουργώντας πολιτιστικές σχέσεις μεταξύ των ιστορικών μνημείων των δυο ευρωπαϊκών πόλεων. Από τα ιστορικά μνημεία και τον πολιτισμικό διάλογο παίρνει σε δημόσιους διαλόγους με διεθνείς καλλιτέχνες (Hamilton, Kirpenberger, Kosuth), χρησιμοποιώντας ως εκφραστικό μέσο την αφίσα σε δημόσιους χώρους.

Όπως προαναφέρθηκε η Μαρία Παπαδημητρίου ασχολείται με τα ιστορικά μνημεία, όπως είναι ο λευκός Πύργος για την πόλη της Θεσσαλονίκης. Ο Λευκός πύργος είναι οχυρωματικό έργο οθωμανικής κατασκευής του 15^{ου} αιώνα (χτίστηκε πιθανόν μεταξύ 1450-70). Αποτελεί το έμβλημα της Θεσσαλονίκης και είναι ότι έχει σωθεί από την κατεδαφισμένη οθωμανική οχύρωση της πόλης. Η σημερινή μορφή του λευκού πύργου αντικατέστησε βυζαντινή οχύρωση του 12^{ου} αιώνα, για να χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια ως κατάλυμα φρουράς γενιτσάρων και ως φυλακή θανατοποινητών. Σήμερα λειτουργεί ως μουσείο. Έχει 6 ορόφους, 34 μέτρα ύψος και 70 μέτρα περίμετρο. Μέσω της εκθέσεως σχετικών εικόνων του Λευκού Πύργου το Μουσείο διατηρεί την παλιά βυζαντινή ιστορία της πόλης.

Στο ΜΜΣΤ υπάρχει επίσης το έργο “Memories” (1996) της Ranga st. Ingadottir. Είναι μια εγκατάσταση, όπου αχρησιμοποίητα κεριά κρέμονται από το φυτίλι τους σε εννέα βέργες, που εξέχουν στο χώρο και είναι τοποθετημένες σε όσες αποστάσεις. Κάτω βρίσκονται χάλκινοι δίσκοι, γεμάτοι νερό και καλυμμένοι με γυαλί.. Οι αποστάσεις έχουν μετρηθεί και οπαλιστεί με ακρίβεια. Στο έργο αυτό επικρατεί το φαινόμενο της αντανάκλασης και της ισορροπίας.

3.4 Παιδαγωγικές δράσεις Μουσείου

Στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης η αισθητική καλλιέργεια μέσω της εκπαίδευσης είναι μέρος των καταστατικών στόχων του. Ήδη από τη δεκαετία 80, αρχίζει τη δράση του το μουσείο , να τεθούν ζητήματα παιδευτικής πολιτικής μέσω των εκθέσεων. Βεβαία, οι πρώτες μεγάλες αναδρομικές εκθέσεις του, των Θεοφίλου, Τσαρούχη και Κοντογλου, εντάσσονταν, εκτός των άλλων, σε μια ευρύτερη παιδευτική πολιτική. Ειδικότερα ως προς τις εκπαιδευτικές ξεναγήσεις, ήδη το 1981, η έκθεση Τσαρούχη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, αλλά και αρκετές από τις άλλες εκθέσεις στο εργοστάσιο της Φιλκεραμ-Johnson, μετά την εγκατάσταση της δωρεάς Ιολα, παρείχαν τέτοια προγράμματα για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Το 1994, με την εγκατάσταση στους χώρους της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης, δρομολογούνται στο μουσείο συστηματικά μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα για σχολικές τάξεις, με βάση τη μόνιμη συλλογή, η οποία εξακολουθούσε να στεγάζεται στο εργοστάσιο της Φιλκεραμ-Johnson. Με τίτλο «Παίζουμε Τέχνη?» κυκλοφορεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα ειδικό τεύχος που περιλαμβάνει πληροφορίες για τη φιλοσοφία του προγράμματος, επισημάνσεις προς τους δάσκαλους για τη σημασία των μουσείων και των μουσειακών αντικειμένων στη γνωστική και ψυχαγωγική – βιωματική διαδικασία και κατευθύνσεις για την εμπλοκή τους, πληροφοριακό υλικό για τους μαθητές που αφορούσε επιλεγμένα έργα, με στόχο τη συστηματική εξοικείωση τους με σύγχρονες μορφές τέχνης και με τρόπο ώστε να μπορούν να συμμετέχουν στο εργαστήριο που ακολουθούσε την επιτόπια αλληλοδιδασκτική ξεναγήση, βιβλιογραφία και παιχνίδι για το σπίτι. Η μουσειοπαιδαγωγός Νίκη Νικονανου συνέγραψε τα κείμενα και διεξήγαγε το

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

πρόγραμμα. Η δράση αυτή εγκαινίασε έκτοτε τη συνεργασία του μουσείου με το ΑΠΘ και ειδικότερα με το τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, με τη συμμετοχή των καθηγητριών Χρυσάνθης Τσιουμη και Νινετας Παπαντωνίου και των φοιτητών τους, καθώς και με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Μουσικολογίας και των Φοιτητών του.

Στο μεταξύ η μόνιμη συλλογή εμπλουτίστηκε. Οι παιδαγωγικές απόψεις δημιουργικής παρακίνησης των επισκεπτών, θέτουν πλέον νέους στόχους. Τα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα στο μουσείο απασχολούν πλέον ολόκληρο τμήμα με εξειδικευμένους μουσικοπαιδαγωγούς. Με οδηγό τις σύγχρονες μουσειοπαιδαγωγικές απόψεις, πραγματεύονται ζητήματα για το άλλο, για τη διαφορετικότητα, για το περιβάλλον, φυσικό και ανθρωπογενές, για συμπεριφορές και τρόπους ζωής, για την επικοινωνία και την έλλειψή της.

Το 2003 δημιουργήθηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μικρά παιδιά με τίτλο «Παίζω, μαθαίνω, δημιουργώ». Ξεκίνησαν ως εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης του Σαββατοκύριακου, με εθελοντική πρωτοβουλία των Τζινης Κονταξακη, η οποία μεταμόρφωσε χώρους σε ελκυστικά περιβάλλοντα, και Σοφίας Σιμογλου, νηπιαγωγού, η οποία ανέλαβε την ευθύνη με τη βοήθεια του παιδαγωγού Τάσου Γλαντζη. Το κοινό που ενδιαφέρθηκε για αυτά τα εξωσχολικά προγράμματα ήταν μεγάλο, όποτε μετασκευάστηκαν και άλλοι χώροι του μουσείου με την ενίσχυση ειδικού εξοπλισμού.

Η συνεχής αύξηση των ενδιαφερόντων απαίτησε την απασχόληση ειδικών επικεφαλής και το σχεδιασμό των προγραμμάτων σε μια διαφορετικά οργανωμένη βάση. Απώτερος παιδαγωγικός στόχος τέθηκε το να αποκτήσουν τα παιδιά συνείδηση του εαυτού τους και του «άλλου», με το όποιο καλούνται καθημερινά να συνδιαλέγουν.

Ένας κύκλος αναφέρθηκε στην «παραμυθική» συνομιλία του Χρήστου Μπουλώτη με όλα τα παιδιά. Ένας δεύτερος και τρίτος κύκλος αναφέρθηκε στο «Περιβάλλον», φυσικό, τεχνητό, καλλιτεχνικό και ανθρωπογενές. Στα πλαίσια αυτά το μουσείο συμμετείχε στο πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού «Περιβάλλον και Πολιτισμός 2008», Το δέντρο της ζωής σε 4 εποχές». Στο μουσείο οργανώνονται τακτικά εκθέσεις με τα δημιουργήματα των παιδιών είτε στην ολοκλήρωση των κύκλων, είτε σε επετειακές εκδηλώσεις (18 Μαΐου «Διεθνής Ημέρα Μουσείων») και

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

με ειδικές εικαστικές δράσεις. Σήμερα τα προγράμματα απασχολούν δημιουργικά ομάδες περίπου 300 παιδιών από την προσχολική ως και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Λειτουργεί πιλοτικά και τμήμα με μικρότερα παιδιά που συμμετέχουν στο πρόγραμμα μαζί με τους γονείς τους, καθώς και τμήμα για μεγαλύτερα παιδιά, το οποίο χρησιμοποιεί τα νέα μέσα για τη δημιουργική απασχόληση.

Όσον αφορά το πρόγραμμα που προβλέπεται για τα μικρά παιδιά, αυτά συνοδεύονται από τους γονείς τους, οι οποίοι συμμετέχουν και συνεργάζονται με το παιδί σε όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο γονέας αναλαμβάνει το ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα στο μουσικοπαιδαγωγό και το παιδί και το ενθαρρύνει, παροτρύνοντας το να λειτουργεί αυτόνομα. Με τον τρόπο αυτό ο γονέας αντιλαμβάνεται τις κλίσεις και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παιδιού του.

Ένας άλλος τομέας μουσειοπαιδαγωγικής δράσης είναι αυτός που αναφέρεται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σχολεία επισκέπτονται καθημερινά το μουσείο και συμμετέχουν σε προγράμματα και παιδαγωγικές δραστηριότητες.

Πρόσφατα προγραμματιστήκαν συγκροτημένα εκπαιδευτικά μαθήματα ιστορίας της τέχνης για ενήλικες με γενικά ενδιαφέροντα περί τέχνης και φοιτητές Αρχιτεκτονικής, Καλών Τεχνών και Φιλοσοφικής, τα οποία πραγματοποιούνται σε συνεργασία με την ερευνητική μονάδα ιστορίας της τέχνης του τμήματος Αρχιτεκτόνων και το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Μουσικολογίας του ΑΠΘ.

3.5 Συνεισφορά του Μουσείου στον Πολιτισμό

Το μουσείο συμμετέχει συχνά, μέσω των προγραμμάτων του σε εκθέσεις που πραγματοποιούνται μέσα στη Θεσσαλονίκη. Χαρακτηριστικές είναι οι «Ημέρες Έκφρασης και Δημιουργίας» του ιδρύματος «Μελίνα Μερκούρη», η «Παραθινούπολη¹¹» του Δήμου Καλαμαριάς, «τα Δημήτρια στα σχολεία¹²» του

---

¹¹ Το μεγαλύτερο στη Βόρειο Ελλάδα φεστιβάλ για παιδιά έως 12 ετών.

¹² Πολιτιστικός θεσμός της Θεσσαλονίκης

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

Δήμου Θεσσαλονίκης και η «Παιδική γωνία» κατά τη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου¹³ του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου. Ακόμη, το μουσείο παρουσιάζει τα προγράμματα του και σε εκθέσεις που λαμβάνουν χώρα στις Περιφέρειες της Μακεδονίας και της Θράκης.

Επίσης, το μουσείο διοργανώνει δραστηριότητες και έρευνες με τη συμμετοχή των παιδιών πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η έρευνα του μουσείου το 2011-12 με θεματικό άξονα μια έννοια διατυπωμένη σε μορφή ερωτήματος «Symbiosis?». Το παραπάνω ερώτημα τέθηκε σε παιδιά ηλικίας 3-14 ετών, ώστε να ανακαλύψουν την έννοια της συμβίωσης μέσα από τη δημιουργική καλλιτεχνική πράξη.

Το μουσείο διαθέτει βιβλιοθήκη με 3.000 τίτλους και ένα πλήρως εξοπλισμένο Αμφιθέατρο. Συχνά οργανώνονται μουσικές εκδηλώσεις , θεατρικές παραστάσεις , μαθήματα τέχνης, συνέδρια και σεμινάρια, παρουσιάσεις θεμάτων αρχιτεκτονικής, περιβάλλοντος και λογοτεχνίας.

Τα τελευταία χρόνια το ΜΜΣΤ, χωρίς να απομακρύνεται από τους στόχους του, παραχωρεί το χώρο του αμφιθέατρου καθώς και μέρος των χώρων του σε φορείς , συλλόγους και οργανισμούς που επιθυμούν τη διοργάνωση ημερίδων, συνεδρίων ή άλλων εκδηλώσεων.

---

¹³ Ετήσιο γεγονός για το βιβλίο που διοργανώνεται στη Θεσσαλονίκη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ –ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τα συμπεράσματα που αναφέρονται από την παρούσα έρευνα είναι ότι Ιστορία είναι η επιστήμη που μελετά το ανθρώπινο παρελθόν. Γενικά ιστορία καλείται η συστηματική μελέτη και έκθεση γεγονότων, τα οποία έγιναν στο παρελθόν και παρουσιάζουν επιστημονικό και κοινωνικό ενδιαφέρον. Οι επιστήμονες που εξετάζουν την ιστορία καλούνται ιστορικοί και συγκεντρώνουν πληροφορίες για το παρελθόν από τις πηγές. Ως πηγές μπορούν να αξιοποιηθούν γραπτά κείμενα ,αρχαιολογικά ευρήματα ,φωτογραφίες, εφημερίδες, αντικείμενα τέχνης, αλλά και προφορικές μαρτυρίες που έχουν διασωθεί από το παρελθόν. Χρέος του ιστορικού είναι να εξετάσει αντικειμενικά και κριτικά τις πληροφορίες αυτές, ώστε να μην καταφεύγει απλώς στην ιστορική καταγραφή των γεγονότων, αλλά να εξετάζει τις αιτίες και τις συνέπειες των γεγονότων.

Σημαντικός τομέας της Ιστορίας είναι η Τοπική Ιστορία. Γενικά με τον όρο «Τοπική Ιστορία» νοείται το ιστορικό εκείνο υλικό που βρίσκεται στη γειτονική περιοχή και είναι ήδη γνωστό και οικείο η μπορεί να γνωστή κυρίως ως το αποτέλεσμα εργασιών και επιτόπιας έρευνας(Δρ.Φυκαρης, 12-12-2003). Αντικείμενο ενδιαφέροντος της τοπικής ιστορίας είναι κυρίως η ιστορία του πολιτισμού μιας καθορισμένης κάθε φορά από την ερευνά περιοχής. Τα θεματικά πεδία που εξετάζει είναι ο τόπος και οι άνθρωποι. Η τοπική ιστορία της Θεσσαλονίκης παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον, καθώς έχει να καταδείξει σημεία και δράσεις από όλες τις ιστορικές περιόδους.

Η σημασία που έχει η γνώση της ιστορίας στη διαμόρφωση των αντιλήψεων των ανθρώπων, καθώς και στη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς των λαών, καθιστά το μάθημα της Ιστορίας εντελώς απαραίτητο σε όλα τα στάδια της

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

εκπαίδευσης. Γενικός σκοπός της ιστορίας στην εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης. Ειδικότερα, η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης συνεπάγεται την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων, τόσο εθνικών, όσο και παγκόσμιων και τη σύνδεση αιτιών και αποτελεσμάτων, ενώ η ιστορική συνείδηση συνίσταται στην κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε συγκεκριμένες καταστάσεις, ώστε αυτές να αποτελέσουν το έναυσμα εκδήλωσης υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και στο μέλλον. Στην προσχολική αγωγή η Ιστορία διδάσκεται μέσω του διαθεματικού προγράμματος «Μελέτη του Περιβάλλοντος».

Τέλος, μέσω της εκτενούς αναφοράς στο Σύγχρονο Μακεδονικό Μουσείο κατέστη σαφές ότι έχει αναπτύξει σημαντική δράση και πολιτισμική προσφορά και φιλοξενεί πληθώρα εκθεμάτων.

[Πληκτρολογήστε κείμενο]

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ασωνίτης, Σ.Ν. & Παππάς, Θ.Γ (χ.η) *Εργαστήριο τεκμηρίωσης πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, Τοπική ιστορία*, Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο <http://tab.ionio.gr/culture/activities/projects/local.htm>

Βλάχου, Ε. (2014), *Σενάριο τοπικής ιστορίας Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη, Διαθέσιμο στο <https://www.slideshare.net/efivlachou/ss-40892089>

Γιαννάκης, Γ. (2014), *Η σημασία της ιστορίας στην αγωγή των νέων*, Διαθέσιμο στο <https://e-ptolemeos.gr/%CE%B7-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%83-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%83-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BD/>

Κάτσιος, Δ. & Λυγερός, Ν. (2015), *Η σημασία της ιστορίας στην παιδεία*, Διαθέσιμο στο <https://hellenicspace.wordpress.com/2015/02/07/%CE%B7-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B1/>

Κουζέλης, Γ. & Βεντούρα, Λ. & Σκούρα, Β. & Χαλκιάπουλος, Δ. (2004), *Πολιτισμός και ελεύθερος χρόνος, Ενότητα τοπική ιστορία*, Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Λεοντσίνης, Γ. Ν. (χ.η) *Τοπική ιστορία και Διδακτική της ιστορίας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση*, Αθήνα, Διαθέσιμο στο http://www.viokliron.gr/documents/Τποκικι_istoria_kai_didaktiki_tis_istorias.pdf

Μακρής, Χ. (2014) *Σπουδή και διδασκαλία*, Καστοριά, Διαθέσιμο στο <https://www.slideshare.net/dnima/ss-31187000>

Μεταξά, Α. ( ), *Εγκυκλοπαίδεια, Άλφα-Φι*